

A grafika közmondása

Országos kiállítás Szegeden

A címbeli hasonlatot kölcsönöztem Nagy Adámtól. Szellemesnek és kifejezőnek tartom. A könyvjegyek, tényérnyi kisgrafikák, üdvözlő lapok sajátos törvényekkel bíró, szuverén műfajt jelentő területei a képzőművészetnek. Parányi felületen sűrítik mondandójukat, idéznek nagy szellemeket, közvetítenek elmés gondolatokat, jellemeznek kort, közérzetet, művészt, megrendelőt, könyvet, gyűjtőt egyaránt.

A 13. országos kisgrafikai találkozó pompás tárlata az MTESZ székház előcsarnokában — szerencsétlen társberletben egy ipari vállalkozás reklámbemutatójával — eligazodásra alkalmas keresztmetszete a mai hazai kisgrafikai kultúrának, fölvezet a tájékozódási pontokat, a tematika utal a gyűjtők érdeklődési köreire, de érzékenyen mutatja a művészek mesterségbeli felkészültségét, gondolati töltését.

Szép gesztusa volt a szervezőknek, hogy emlékeznek a magyar kisgrafikai kultúra már nem élő képviselőire. Szerencsés ötlet egymás mellett bemutatni olyan művészek alkotásait, akik azon túl, hogy jelentős egyéniségek voltak, a későbbi generációk tanítómesterei és szellemi atyjai is. Többek között Varga Nándor Lajos Michelangelot idéző remek karcait, Dinnyés Ferenc avantgardot és szecessziót ötvöző kis lapjait, Vadász Endre bájos, színes üdvözlét, Bordás Ferenc, és Diskay Lenke színes fametszeteit, Stettner Béla drámai hatású munkáit. És, mintegy élő forrásként, a szegedi metszőkultúra iskolateremtő képviselőjének, Buday Györgynek kivételesen nagy-szerű, parányi metszeteit.

Az anyag gazdag és változatos. Ebbe beleérttem, hogy színvonal hullámmó, remekművek és kommersz alkotások, izgalmas kísérletek és semmitmondó közhelyek is láthatók a paravánokon. De utalok arra is, hogy a méretek széthúzzák a mezőnyt, hiszen szinte körömmi grafikától a már-már képgrafikai méretű linoprottréig szinte minden méretváriáns megtalálható; s a technikai megoldások is felvonultatják a sokszorosított eljárásokat a linó- és fametszeteiktől a rézkarcokon át az akvatintáig és dombornyomásig. A tematikai palettán még mindig primér szerepet játszanak a művészettörténet, a kultúrhistoria alakjai, a bib-

lia, a mitológia jelenetei, irodalmi alkotások illusztrációi. A súlyos és komoly mondanivalók mellett örömmel fedezhetők fel a könnyedebb megoldások, a tartalmi és rajzi humor, a groteszk és önkritikus megfogalmazások jegyei.

Úgy tűnik, a díjazott zsűri jól döntött, a 6 művész — Jánvári Zoltán, Pásztor Csaba, Rozanits Tibor, Szilágyi János, Tassy Béla és Vertel József — valóban a legjobbak közül való, s mondandójuk sajátosságaival és technikai megoldásaikkal hitelesen reprezentálják a mai magyar ex libris és kisgrafika-művészet. Jánvári újtársa, hogy kis lapjain is bátran analizál, bízik a néző (megrendelő, gyűjtő) fantáziájában, szellemesen és precízen, mint egy ismeretterjesztő album ábrái, szerveződnék szétszórt részletei egységes elmenyt nyújtó, szuverén alkotássá. Pásztor Csaba a négy evangélista portréjával a kisgrafika más vonulatát képviseli. Karakteres típusokat metsz, érzékeny felületeket teremt, s ezek a biblikus rajzok nagyon is a mai világ körülöttnünk élő tömegéből kiemelt jellemek — kortársaink. Rozanits Tibor egy virág, egy iris formaváltozásait mondja el hat tételben, finom rézkarcokon. A növényi világ organikus csodáját, utalva emberi érzelmekre, a természet varázslatára. Szilágyi János groteszk, kócos, karcos portréira az önirónia jellemző elsősorban. Rejtőzködő figuráiban — Maskarás, Kufár, Sámán — magunkra ismerhetünk. Felszabadító Pelikán-lap levegős, szabadságélménye Tassy Béla két, egyszerre emelkedetten áhítatos és bájosan természetes karácsonyi üdvözlő mellett színes akvatintaműveket is bemutat, hangulatot teremtve konkrét irodalmi alkotásokhoz. Vertel József ámulatba ejtő mesterségbeli biztonság, óriási szakmai felkészültséggel készíti rézkarcait. Protokolláris megbízásait is — Kulturális fórum Budapest, 1985, Bécsi Találkozó stb. — sok ötlettel, ám némi távolságtartással, szikáran teljesíti. Precíz vonalkultúráját, szép betűit, ábráit ex librisein teljesíti ki teljes pompájában.

Igazságtalanok lennénk, ha csak a díjazottakról szól-

nánk, hiszen pazar alkotások egész sorát láthatjuk a tárlaton. Ilyenkor tartom Kass János bravúros és elegáns lapjait, vándormotívumainak életképességét, csipkeszerűen finom vonalszövevényeit; Keresztes Dóra pikáns és bő humorú linómetszeteit; König Róbert kimerült, erővonalakra épülő, nyughatatlan metszeteit; Rátkai György a mesterségeknek több dimenzióban tisztelgő karcait; Stefanovits Péter Vízilótár sorozatát, új szellemi fakturális értékeremtését; Ürmös Péter komikus szójátékokat képi ötletté formáló ló-lapjait. És szólni illene Csiky Mihály, Dániel Viktor, Fery Antal, Józsa János, Kiss Terézia, Nagy László László, Olexa József, Sulyok Gabriella, Takács Dező, Várkonyi Károly munkáiról is.

Szép számmal szerepelnek szegedi grafikusok is a tárlaton — nem kell szegyezniük. Már Kopasz Márta Szeged szellemiségét mélyen megragadó, architektúráis elemeket a Szent-György szobor jellelformált ábrázolásával ötvöző emblemikus művével mércét teremt. (Buday szellemének teljesen egyénített és szuverén világgal állunk szemben.) Példamutatónak és a mesterség kiemelkedő színvonalának érzem Papp György illusztrációs sorozatát Anatole France: Nyársforgató Jakab mese című művéhez. Tóthné László Anna ihletett emlékmát készített a Találkozóra, finom és líraián megejtő ex librist Vértés M. megbízására. Bakacsi Lajos a sötét foltok drámai együtteséből ragyogtatja föl a kis fehér ízzásokat, sejtetve például Orpheus és Euridike szellemi tragédiáját, vagy egy nőalak vonzó kontúrjait. Cs. Pataj Mihály két régebbi lapjával van jelen, sajnos többen erőltetik a szegedi motívumok megragadását.

Tudvalevő, hogy a magyar grafika nemzetközi hírv. De azt is hasznos volna tudatosítani, hogy a legnagyobb nemzetközi kapcsolatokkal bíró, a hazai grafikai értékeket megismertető és népszerűsítő műfajt, az ex libris és kisgrafikai természet lelkes gyűjtők, szenvedélyes könyv- és művészetbarátok inspirálják, gerjesztik, megrendeléseikkel, cseréikkel, széles körű kapcsolataikkal, s az ilyen táplálkozásaikkal, mint ez a mostani szegedi összefogás. Így válik önépülésük és művészetpártolásuk mindannyiunk értékévé.

T. L.

Délsziget-találkozó

Hazánk egyetlen magánkezdemenyvezésű kulturális folyóiratának, a Hódmezővásárhelyhez is sok szállal kötődő Délszigetnek eddig legjelentősebb akciójára került sor a hét végén: a lap barátainak első országos találkozóját rendezik meg ma, szombaton és holnap, vasárnap, Hatvanban. Bognár Rezső akadémikus, az Elnöki Tanács tagja köszönti a Délszigetet és barátait, majd Czine Mihály, Pomogáts Béla és Kristó Nagy István tart előadást, A Délsziget 42 éve és ma, A határon túl magyar irodalom jelene, illetve Magyar képzőművészek a nagyvilágban címmel. Este nagyszabású gálaestet rendeznek, mely előtt bevezetőt mond Moldvay Győző, a Délsziget szerkesztője-kiadója. A gálaesten többek között fellép Bessenyei Ferenc, Gombos Katalin, Ferrari Violetta, Ilosfalvy Róbert, Molodován Stefánia, Sinkovits Imre és Szalma Ferenc is. Az est teljes bevétele a Délsziget munkatársai, a fellépő művészek és az országos találkozó rendezőse az erdélyi menekültek megsegítésére és az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hőseinek készítenő emlékmű javára ajánlják fel.

Játékpályázat

Kihirdették az „Év játéka a Skálánál” elnevezésű — harmadik alkalommal meghirdetett — pályázat eredményét. A szövetkezeti kereskedelmi hálózatban árusított hazai gyártású játékok közül a Miss Pixy baba szépségápoló, a szarvasi Plastolus Műanyagfeldolgozó és Játékkészítő Ipari Kis- szövetkezet gyártmánya került az első helyre. Második a HEBO gipszminta-kiöntő lett, amelyet a Fotoelektro- nik Ipari Szövetkezet szakcsoportha készített. A harmadik legnépszerűbbnek a Rexi Flipper focijáték bizonyult, ezt ugyancsak a szarvasi szövetkezet gyártja.

Elismerés

Borisz Sztukalin, a Szovjetunió budapesti nagykövete pénteken a nagykövetségén átnyújtotta Bányász Bélának, a magyar nyelven megjelenő Szovjetunió című folyóirat főszerkesztőjének, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége által adományozott „Megbecsülés Jele” érdemrendet a magyar és szovjet nép közötti barátság fejlesztéséért végzett sokéves tevékenysége elismeréséül. (MTI)

Búcsú Balázs Páltól

A Viharsarokban, Szarvason 1900-ban, szegény, hatgyermekes parasztszaládban született. Hatéves korában már nagygazdánál szolgált kanásként. Később kitanulta a szabómesterséget, de hamar behívják katonának. A mozgalommal a munkáldkör tagjaként ismerkedik meg és 1919-ben a Vörös Hadsereg katonája. Részt vesz a legsúlyosabb harcokban is, és román fogságba esik. Az abonyi pusztán lágerben tölti napjait, ahol társaival együtt éheznek, és csak a jölelők falusiak mentik meg életüket. A táborban kijár a mindennapi botlás. Novemberben fiatal harcos társaival együtt hazatér, de nem jelentkezik a román hatóságoknál. Ezért édesapja tanyájáról a mezőtúri gyűjtőtáborba hurcolják és Aradon három hónapig munkaszolgálatos. Mint tizenkilenc vöröskatoná-

nem kap iparendélyt — megvonják szavazati jogát is. A harmincas években Csorváson, a Beregi uradalomban aratómunkás. Sztrájkokat szervez, 1931-től a párt tagja, a felszabadulás után pedig az MKP egyik alapító tagja Kondoroson, ahol előbb községi bíró, majd tanácselnök. Nyugdíjba vonulása után feleségével, harcostársával Tápéra költözik gyermekeihez, és az ottani körzeti pártszervezet aktív tagja. Tartalmas életének közel kilenc évtizedes tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el, így a Tanácsköztársasági Emlékéremmel, a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremmel és a Szocialista Hazáért Erdemrenddel. Végső búcsúztatása június 21-én, kedden délután 2 órakor lesz a Belvárosi temető ravatalozójában.

MSZMP

Szeged Városi Bizottsága

Sárkányfogvetemény

Mit higgyek a Történelemről? Rejtélyes eredetű folyam lenne, melynek föl- derítése meghaladja képes- ségeinket, mélységei, zűgöi, fordulatai számunkra, csak mint a parti kavics rész- ről beláthatók? Mai szov- jetunióbeli írásokat olvasva, olyan érzése támad a szem- lélőnek, mint mikor minden újra kezdődik, föltámadnak régen feledett alakok, ese- mények követelik felidézé- süket, s nyomukban kínzó kétely gyötör. Satrov szin- műve az októberi forrada- lom szereplőit ülésezeti, de valóban jóval többről van szó, valamiként az eltelt hetven év kérdései ütköz- nek válaszaikkal, szikrázó indulatokkal, vakhitekkkel és reménységekkel. Mindez így természetes, vagy megint a véletlen sodorta erre utunk? Durvábban: visszatérhet egy újabb jégkorszak, melyből irigyelt szabadosságnak tű- nik mai gondolatszabadsá- gunk? Természetesen ennek a kérdésnek az adja fon- tosságát, hogy az ő sorsuk ezernyi szállal köti a mi- enkét. Akit érdekel, láthat- ja, Gorbacsov céljainak tel- jesülése átforgalmazza Ke- let-Európa népeinek életét, reményeink irányába is.

Mihail Satrovnak ez a sürgető című (Tovább... tovább... tovább!) szinmű- ve szándéka szerint, úzi, hajszolja a változásokat. Történelem meg végre a dolgok, mondjuk ki az igaz- ságot, teljesebben, mint ed- dig bármikor! Igen, ez a szívét pezsdítő program, rajta hát! Baj csak akkor támad, ha megkezdjük a végrehajtását. Hiszen kinek kell ez az igazság? Aki cu- korért, vodkáért áll sorban, azt aligha érdekli, aki la- kásra vár, eleget dühöng egyébként is, aki abban nőtt fel, miként nálunk is annyian, hogy Sztálin az is- ten, Sztálin nyerte meg a háborút, ő hozta el nekünk is a szabadságot, amelyről még nem is olyan rég állí- totta a szónok: élni tud- tunk a szabadsággal — nos, ezek különböző emberek, de közülük kinek érdekel ama bizonyos lelkesítő igazság? Meg azán különben is, ha érdeklődnek is, hol vannak a források, amelyekből meg- tudható, mi történt velük — velünk az elmúlt évtizedek során? Mi még csak utána tudunk nézni innen-onnan, de náluk sokkal nehezebb!

Rádásul ez a nehézség leg- alább annyira lelki termé- szeti, mint amennyire ténybeli. Nem csupán arról van szó, hogy még hátra- van sok millió halott emlé- ke, akik közül néhányan most fölbukkannak Satrov drámájában is, de valójá- ban csak úgy, mint néhány fűszál a rétről... Közelítő- en ekkora dráma annak megélése, amikor arra kell válaszolni, mindennek mi- ért kellett megtörténnie? Miért fordult iszonyatos vérözönné a diadalmas for- radalom? S ha pedig így történt, miképpen váltak oly rémisztő színjáték ré- szeseivé, hogy a hetvenes években számos kivégzett mártír emléket rágalmozva, haláluk dátumát arrébb tolták néhány évvel, a li- dérces harmincas évtized-

határról a háborús évekre? Akik ezt tették saját halot- taikkal, vajon hogyan visel- kedtek az élőkkel? Mint tudhatjuk, Gorbacsov kife- jezésével élve, ezeket az éveket nevezzük ma a pan- gás éveinek.

„Ha nem vonjuk be a népet az állam irányításá- ba, nem valódi néphatalom leszünk, pusztán a népért való hatalom, az országot a bürokraták kezére játsszuk, a politikát zugpolitizálással váltjuk fel, ha irtózunk a demokráciától, mint ördög a tömjénfűstől, ha az osz- tályt felcseréljük a párttal. A pártot az apparátussal, az apparátus mást sem tesz, csak a vezető szavát lesi, s minden eredeti, a vezető- től eltérő véleményt állam- ellenes bűncselekményként üldöznék, ha a forrongó életet megöli a félelem és a kaszánya váltja fel, a legrettenetesebb kérdéssel kerülünk szembe: Miért?”

Persze látnoki szavak, de hiszen Lenin valóban is- merte harcostársai jellemét, s szentséges forradalmuk lehetséges tétvéit, végze- tes kényszerpályáikat. Mind- ez mégsem volt elegendő, hogy megakadályozza a leg- rosszabb bekövetkeztét, a pártegység örve alatt vég- hezített árulást. Hiszen mi más jelent a szocialista célok elárulását, mint a demagóg frázisok mögé rejt- tett népiártás?

Mint a drámában elhang- zik, az ellenőrzés nélküli hatalom még egy szentet is megrontana. Ezért hát az egyik szereplő a forrada- lom valamennyi vezetőjét hibáztatja, hiszen letértek az útról, melyet pedig Le- nin ajánlott, és azért a pár- tok nem válthatták egymást alkotmányosan a kormány- rúdnál, népük üdvére. Is- merős probléma, teszem hozzá gondolatban, mai, na- gyon gyakran föltámadó vi- táink egyik forrására san- dítva. Megjegyzem, Lenin javasolta az SZKP mellett működő ellenőrző bizottság létesítését, de ezt azóta sem valósították meg, miként alapvetően a többi szocia- lista országban sem. Ma- gyarázat természetesen bő- séggel rendelkezésre áll, de az csak pótléka a cselekvés- nek. Miként a demokrácia kérésének szajkózása is, valamint mai, mintha- demokráciánk fogyatékos- ságait hagyományainkkal indokolni. Bocsanát a kö- zönséges kifejezésért, de mindez csak szöveg, rímsa. A lényeg a hatalom termé- szetében rejlik, nem szószar- porító ügyességében. Meg- int csak az alapítót idéz- ve, tehát Leninre hivatkoz- va, ki tudja, hanyadszorra. Ha mindenkit elkergetnek, aki nem elég engedelmes, azt kockáztatják, hogy fe- gyelmeztet hülyék veszik majd körül magukat, és ez egyenlő a párt halálával!

Milyen hát mifelénk a Történelem? Befejezett múlt, lesimított betonpadlat vagy fortyogó vulkán, mely rendre felbolydul, s min- dent újra kérdez, minde- nért megfizettet? Mégis mondom Satrovval: Tovább, tovább, tovább! (Európa)

T. L.

Diplomaosztó a tanárképzőn

Ma, szombaton diploma- osztó ünnepséget rendeznek a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola végzős hallgatói főiskolájára az intézmény dísztermében, illetve a Vö- rös Csillag Filmszínházban. Délelőtt 362 levelező tago- zatos hallgató veheti át oklevelét Rigó Jázon és Lengyel Zsolt főigazgató- helyettesektől, délután fél

egykor pedig Békési Imre főigazgató adja át a diplo- mákat a filmszínházban 310 nappali tagozaton végzett főiskolásoknak. Utóbbiak kö- zött oklevelet kap egy laoszi diák is, Lakatos Zsuzsa, aki magyar-népművelés szakon tanult, kiváló tanulmányi eredményeiért vörösdiplo- mákat vehet át.

Centrum
hétfő

JÚNIUS 20-ÁN

30 százalékos
árengedménnyel

bébi- és lányka nyári
ruhák gazdag választékban

Konfekcióosztályunkon

SZEGEDI

Centrum Aruház

A résztvevő 50–100 fős csapatok az első előzetes feladatot már megoldották. A kábeltelevízió június 6-i műsorában elhangzott és látott rejtvény alapján az Agrober Beruházási Vállalat telefonszámát kapták meg és ott kellett igazolni ügyességüket a blokkolóra segítségével. Ezek szerint a még hátralévő harminc fordulót előtt a sorrend a blokkolóra kártyái szerint: első a Délép csapata, akik június 7-én reggel 7 óra 1 perckor teljesítették felada- tukat, második a Posta (9-e, 12 óra 55 perc), harmadik a Kőolaj (9-e, 13 óra 21 perc), a MÁV fiataljai negyediként június 13-án 13 óra 46 perckor blokkoltak.